

ALEKSANDER GARDAWSKI

Dnia 4 kwietnia 1974 roku zmarł w Lublinie profesor zwyczajny dr Aleksander Gardawski, długoletni kierownik Katedry Archeologii Polski i Powszechnej Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Wiele lat swego życia poświęcił Profesor pracom związanym z Katedrą, początkowo jej organizacji, a następnie działalności dydaktycznej, kształceniu nowych adeptów archeologii, kierowaniu pracami doktorskimi, a także prowadzeniu zakrojonych na szeroką skalę badań wykopaliskowych.

Aleksander Gardawski urodził się w roku 1917. Studiował na Uniwersytecie Łódzkim pod kierownictwem prof. dra K. Jażdżewskiego, uzyskując w 1949 r. stopień magistra. Będąc jeszcze studentem pracował jako asystent Katedry Archeologii Polski UŁ, a następnie Muzeum Prehistorycznego. W latach 1950—1958 kierował Działem Epoki Brązu Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie, a w 1959 r. objął Katedrę w Lublinie. Stopień doktora uzyskał w 1957 r. za pracę pisaną pod kierownictwem prof. dra W. Hensla, w 1958 r. został powołany na stanowisko docenta, profesorem nadzwyczajnym mianowano Go w roku 1967, zwyczajnym — w 1973.

W ciągu całego swojego życia współpracował z licznymi instytucjami archeologicznymi, dał się poznać jako znakomity fachowiec i pełen pasji twórczej badacz. Jego osiągnięcia wywarły wielki wpływ na rozwój dyscypliny, której się poświęcił. Wrodzona bezpośredniość w sposobie bycia, prawdziwa życzliwość w stosunku do ludzi, połączona z chęcią niesienia im pomocy, spowodowały, że grono Jego przyjaciół, kolegów i uczniów było bardzo szerokie. Im też przekazywał wiele ze swoich doświadczeń i nowych pasjonujących pomysłów, ucząc ich przy tym rzetelnego warsztatu archeologicznego.

Głównym przedmiotem Jego zainteresowań naukowych były zagadnienia wczesnej epoki brązu, początków kultury łużyckiej oraz wczesnych faz wczesnego średniowiecza. Dzięki Jego pracom uprzednio praktycznie rzecz biorąc niemal nie znana kultura trzciniecka doczekała się pierwszych nowoczesnych opracowań. Po pracy magisterskiej, stanowiącej wszechstronne opracowanie cmentarzyska w Lubnej, pow. Sieradz („Wiadomości Archeologiczne”, t. XVII, 1951), wymienić tu należy opracowanie skarbów z Dratowa i Rawy Maz. (wespół z K. Wesołowskim, „Materiały Starożytne”, t. I, 1956) oraz monografię całej tej kultury („Materiały Starożytne”, t. V, 1959), a ponadto szereg prac drobniejszych, lecz niemniej ważkich.

Niejako przy tej okazji opracował On też wszechstronnie zagadnienia fazy przechodniej od kultury trzcinieckiej do łużyckiej, nazwanej przezeń fazą łódzką. Jego referat na I Międzynarodowym Kongresie Archeologii Słowiańskiej w 1965 r. dał nowe przedstawienie problemów kontynuacji osadniczej na ziemiach polskich, a także zagadnienia etnogenezy Słowian, wytyczając jednocześnie całkiem nowy

kierunek badań nad wewnętrznymi podziałami kultury łużyckiej. Nad problemami etnogenezy oraz charakterystyką kultur wczesnej epoki brązu i kultury łużyckiej pracował do ostatnich swych dni, referując je w tomach III i IV przygotowywanej przez Instytut Historii Kultury Materialnej PAN syntezy pradziejów Polski.

Wyniki swoich długoletnich badań nad wczesnymi fazami wczesnego średniowiecza opublikował w monografii zespołu osadniczego z Chodlika, pow. Opole Lub., wydanej w 1970 r., gdzie zawarte zostały także uwagi dotyczące chronologii tego okresu.

Odszedł w pełni sił twórczych. Wiele Jego cennych myśli i uwag, dotyczących problemów, którymi się zajmował, inspirowały i inspirować będą dalsze pokolenia badaczy.

Teresa Dąbrowska